

V. DAN, DE DUBBELHARTIGE

Niemand kan twee heren dienen.

Matth. 6 : 24a.

a. Surrogaat

Dubbelhartigheid is de wortel van het farizeïsme.

Halfslachtigheid voert naar de schijnheiligheid. Wat de Bijbel noemt „hinken op twee gedachten” brengt de mens in een onmogelijke positie tegenover God en mensen. Het kan een poosje goed gaan, maar op den duur volgt de catastrofe of de bekering. Wij kunnen niet tot in het oneindige iets wit en tegelijk zwart noemen.

Dubbelhartigheid is het verschijnsel van de schijnkeuze. Met de mond kiest men voor rechts en met het hart voor links. Met de uitwendige daad leeft men voor God en in de innerlijke gezindheid voor zichzelf.

De vrouw van Lot is een aangrijpend voorbeeld van dubbelhartigheid en halfslachtigheid. Zij koos tegen haar hart in voor de vlucht uit Sodom. Haar voeten ontvluchtten de stad der zonde, maar haar hart kwam er niet van los. Daarom keek zij om en versteende. Het farizeïsme kijkt ook om, en . . . versteent. Het farizeïsme op godsdienstig en zedelijk gebied is een tamelijk gecompliceerd verschijnsel, een mengelmoes van ernst en onheiligheid aan de binnenkant, van formeel-juridisch gelijkhebben en materieel-zedelijk ongelijk hebben.

Dit alles is schijnheiligheid. De Heiland striemt dit verschijnsel onder de „vrome” mensen met de meest scherpe beelden, o.a. „witgepleisterde graven, van buiten wel doorschijnend, maar van binnen vol doodsbeenderen en alle ongerechtigheid”. Het witgepleisterde graf heeft de buitenkant gered en de schijn mee. „Slangen en addereengebodsels”, gevaarlijk door het onverwachte gevaar, het moeilijk van te voren geziene gevaar. Het gebroedsel van adders ziet er ongevaarlijk uit.

Het leven is vol dubbelhartigheid en halfslachtigheid, vol leugen en schijn, omdat het leven vol lafheid is. Men deinst terug voor de consequenties. Het zondige compromis, het voorzichtig verdrag met de duivel doen opgeld in deze wereld. Het is zo moeilijk voor een mens zich kwijt te raken aan God en de naaste. Krampachtig houden we onszelf vast en we doen de schijnbeweging van het ons kwijtraken aan God en de naaste. En wat is liefhebben anders dan zichzelf verliezen aan de ander, aan God

---

Gen. 30 : 4-6; 49 : 16-48; Exod. 31 : 6; Lev. 24 : 11; Deut. 33 : 22; Richt. 5 : 17b; 13 : 2a; 13 : 24; 16 : 30a; 18 : 31; 1 Kon. 12 : 29; Ezech. 48 : 32; Openb. 7.

en de naaste? En wat is het wonder van dit zelfverlies anders dan dat de mens ineens ontdekt, dat hij zichzelf in zijn zelfverlies terugvindt, *dan pas* terugvindt? Jezus zeide niet voor niets: Wie zijn leven behouden wil, zal het verliezen, maar wie het verliezen wil om Mijnentwil, zal het behouden!

Dit is het mysterieuze in de schepping van de mens, dat hij niet geschapen is om op zichzelf en voor zichzelf te bestaan, maar dat hij voor God en de naaste mag bestaan. En dit is het duistere geheim der zonde, dat de mens op zichzelf en voor zichzelf en in zichzelf wil bestaan. Zonde is ook isolering, afgrenseling, zelfmoord.

Het is een gewrongen zaak, wanneer de mens in tweeërlei stijl tegelijk wil leven, wanneer hij zichzelf krampachtig vasthoudt en tegelijk zichzelf verliezen wil, want dan wordt dit zelfverlies schijn, doen alsof. Dit alles is surrogaat. De geestelijke fijnproevers kunnen spoedig constateren of het echt dan wel surrogaat is. Waar het echte natuurprodukt niet meer te krijgen is, gaat men „namaken”. Het surrogaat moet zoveel mogelijk het echte benaderen in kleur, smaak, vorm, gewicht. „Men zou zweren dat het echt is,” zegt de volksmond. Maar in het gebruik blijkt wel dat het „hart” eruit is, het eigenlijke, het natuurlijke, het echte en oprechte, het aroma en de vitamines.

De Heilige Schrift strijdt verbeten tegen elk geestelijk surrogaat, omdat God de God der waarheid is. „Niemand kan twee heren dienen”, God èn mammon, God èn de zonde, God èn zichzelf. De Heilige Schrift stelt de dubbelhartige, de mens van het geestelijk surrogaat voor de keuze: bekering of ondergang.

Dan is het kind van de schijn; van het surrogaat. En deze schijn en dit surrogaat zijn het gevolg van het zelfbehoud van Rachel. Laten wij maar lezen wat er staat in Genesis 30¹⁾: „Toen Rachel bemerkte dat zij aan Jacob geen kind schonk, werd Rachel jaloers op haar zuster; en zij zeide tot Jacob: geef mij kinderen, en zo niet dan ga ik dood! Toen ontstak Jacobs toorn tegen Rachel en hij zeide: ben ik dan in Gods plaats, die u de vrucht van de moederschoot onthouden heeft? Maar zij zeide: zie mijn slavin Bilha, kom tot haar, en laat zij op mijn knieën baren, opdat ook ik uit haar gebouwd worde. En zij gaf hem haar slavin Bilha tot vrouw, en Jacob kwam tot haar. Ten werd Bilha zwanger en baarde Jacob een zoon; en Rachel zeide: God heeft mij recht gedaan, en ook naar mijn stem gehoord en mij een zoon gegeven. Daarom noemde zij zijn naam Dan.”

¹⁾ Vertaling van Dr. G. Ch. Aalders, Korte Verklaring Genesis II, pag. 204.

Het huwelijksleed van de kinderloze Rachel jaagt haar op tot onredelijkheid tegenover Jacob. Zij begint hem te verwijten op een onlogische, dwaas-vrouwelijke manier. Het opgekropte hart moet zich luchten en zij schreeuwt het uit: Geef me kinderen, anders ga ik dood. Jaloezie maakt een mens onredelijk in zijn verwijten. Door alles heen wil de gekrenkte genoegdoening, en wil de onteerde eerherstel, en wil de opstandige ijzer met handen breken. Zo eist Rachel van Jacob, dat zij gehandhaafd zal worden tegenover Lea, tot in het onzinnige toe. „Geef mij kinderen, of ik ga dood.” Welja, dring alles maar naar de laatste nood en de uiterste grens, de dood. Zo is de mens, die geestelijk niet klaargekomen is met zijn kruis en niet buigen kan onder Gods bestel. Zo is de mens, die nog niet getroost is door God in zijn zelfverlies, en die nog niet de zoete winst genoten heeft uit het bittere verlies. Zo is de mens, die zich niet verheugen kan in het geluk van een ander.

Jacob is het gezeur, dat hij al zo dikwijls heeft moeten aanhoren, zat. En Jacob wordt woedend op deze onredelijke en onbillijke explosie van Rachel. „Ben ik dan in Gods plaats?” Kan ik het helpen? Vraag je van mij het onmogelijke?

Als deze vrouw dan niet „echt” een kind kan krijgen, dan maar „in schijn”, een surrogaatkind. Zij biedt haar slavin Bilha aan. Jacob moet bij haar dan maar een kind verwekken. En zo waarachtig voor de oosterse begrippen de slavin het absolute eigendom van de meesteres is, zo waarachtig zal ook het kind van de slavin haar absoluut eigendom zijn; háár kind.

Rachel kan niet wachten op Gods tijd, en gaat nu God een handje helpen, d.w.z. dwingen langs een kronkelige weg. Hier ontstaan de onmogelijke situaties, de gewrongen posities, die getuigen van halfslachtigheid. Immers het kind Dan is naar oosterse begrippen juridisch het kind van Rachel maar naar de natuur en feitelijkheid het kind van een slavin. Dan moet straks doen alsof hij Rachels zoon is, terwijl hij het nooit worden kan. Hij moet steeds zijn wat hij nooit zijn kan, hij moet leven onder deze gruwelijke dubbelzinnigheid. En dat alles om ook eens de ogen van Lea te kunnen uitsteken.

Rachel wordt er ook nog vroom bij. Zij durft deze zondige weg nog Gods weg te noemen. Zij haalt God erbij. Wat een schijnheiligheid. Het kind der zonde, het kind van ongelof en opstandigheid, het kind van sluwe berekening en wraakgierigheid toot ze met de mooie naam van Dan, d.w.z. „de Here houdt gericht”, God heeft mij recht gedaan door mijn stem te horen en een zoon te geven.

Alles is hier surrogaat. Zij hééft geen zoon ontvangen, dat lijkt maar zo. En de Here hééft haar stem dus niet gehoord. Zou God verhoren het gebed, dat een ultimatum, een uitdaging, een protest is?

En daarom heeft de Here haar geen recht gedaan en gericht gehouden over Lea, de concurrente. Dat maakt Rachel er maar van.

Wij hebben al eerder gewezen op het gevaar van de verwerdelijking van het gebed tot een dwingend ultimatum, de veruitwendiging van de zegen tot een banaal succes. Nu zien wij ook nog de exploitatie van het kind der slavin tot een gericht Gods.

Zo ligt dit kind onder de vloek van een schijnwereld, ook onder de schijn van godzaligheid.

Hier is de wortel van het farizeïsme. Het schijnrecht! God, Die schijnbaar gericht oefent en schijnbaar recht doet in het voordeel van de vrome mens, is niet de levende God. Niet God Zelf, maar Rachel oefende gericht over Lea en verschaftte zichzelf recht. Zo is dit kind een opgericht teken van het geestelijk surrogaat en van de zondige dubbelzinnigheid. Adderengebodselsel, het ziet er aanvankelijk nog onschuldig uit, maar uit dit gebroedsel kruipe straks de giftige slangen.

b. Schijnrecht en recht

Het is aangrijpend te lezen hoe in de Bijbel God de zonde haat en tóch de zondaar wil liefhebben. „In Zijn toornen is Hij des ontfermens gedachtig.” Zijn volstrekte „neen” gaat over het geringste onrecht en schijnrecht, terwijl Zijn „ja” uitgaat over onrechtvaardigen tot bescherming en om gelegenheid te geven tot bekering.

Toornde God niet over Kains zonde, en heeft God niet tegelijk deze zondaar in bescherming genomen?

Zou de Heilige Israëls geen afschuw gehad hebben van de wijze, waarop het kind Dan als een schijngericht over Lea ter wereld gekomen is?

Rachel heeft met deze daad het hek van de dam genomen. Nog meerdere schijnkinderen zullen volgen. Het spelletje voldeed wél. Maar deze slavinnekinderen worden nooit echte kinderen van Rachel of Lea.

Hoe zal de houding zijn van de echte kinderen Jacobs tegenover die „on-echte” kinderen van hun vader?

Zullen zij de zonen der dienstmaagd gaan uitdrijven? Zij

horen er toch eigenlijk niet bij?! Wat voor recht hebben ze? De stervende Jacob mag nochtans dit onechte kind Dan beschermen. Straks is het gevaar groot, dat hij niet als wettig kind erkend wordt, en dat Dan als stam geen vrije en zelfstandige positie ontvangt in Kanaän. Zal het nazaad van Dan de slaven der echte zonen van Jacob worden? Zullen zij heersen en richten over Dan? Jacob mag deze halfslachtige stam beschermen door te profeteren: „Dan zal zijn volk richten als een der stammen Israëls (Gen. 49 : 16). Dan zal zelfstandig zijn, precies dezelfde rechten hebben als de andere stammen. Dan zal zichzelf regeren en beschermen en zal niet onder de hegemonie komen van de andere stammen.

Dit is de bescherming van Gods genade over deze slavinne-zoon. Hier beschermt God door Zijn recht te stellen rondom deze stam.

Maar toch zal Dan blijven leven onder de halfslachtigheid en dubbelhartigheid. De kleine stam Dan zal zich telkens op sluwe wijze handhaven tegenover zijn vijanden, zoals zijn „moeder” Rachel op slinkse wijze door de slavin Bilha zichzelf handhaafde tegenover Lea. „Wie niet sterk is, moet slim zijn.” Nu Dan is slim in zijn strijd om het bestaan. Hij zal zijn „een slang aan de weg, een adderslang nevens het pad, bijtende des paards verzenen, dat zijn rijdier achterover valle” (Gen. 49 : 17).

Wat een tegenstrijdige combinatie van recht en sluwheid, van kleinheid en grootheid, van zwakheid en macht. Het is alsof wij hierin terugvinden de elementen uit Jacob, de vrije en Bilha, de slavin.

De vrije die richten kan, de slavin, die kruipt in het stof, maar afwacht het moment om zich te doen gelden. Dat moet het moment der sluwheid zijn.

Een richter als een slang, die loert om te bijten vanuit het verborgene. Hij neemt het op voor zijn zaak, maar als een slang. Dan strijdt niet met open vizier. Hij durft niet de vijand oog in oog te ontmoeten. Hij valt door list in de rug aan, en bijt onverwacht in de verzenen van het sterke paard.

Dan kent de koninklijke weg niet, evenals Rachel niet. Dan schuifelt onzichtbaar in het stof. Hij neemt evenals de slang dezelfde kleur aan van zijn omgeving om met des te minder gevaar zijn slag te kunnen slaan.

Zeker, Dan kan in vele opzichten zakelijk het recht aan zijn zijde hebben, maar de wijze waarop hij zijn recht zoekt is sluw en draagt het stempel van zijn geboorte-uur. De geschiedenis van Dan als een mengsel van recht en onrecht, van recht en schijn-

recht, bewijst ons dit keer op keer. Nu eens valt het accent zwaarder op het recht, dan weer op het onrecht. Maar de methode van Dan zijn slangenmethoden. Toch deelt Dan zeer lang in het geduld Gods, in Zijn algemene goedheid. Levensruimte geeft God aan het slavinnekind om zich te kunnen herinneren, dat zijn moeder wel een slavin was, maar zijn vader een vrije, een aartsvader in het verbond der genade.

De lankmoedigheid Gods met Dan en zijn zaad is niet een teken van Gods onverschilligheid ten aanzien van onrecht en schijnrecht, maar een teken van het uitstel van Zijn heilig gericht over Dan, en een roepstem tot bekering naar het recht Gods.

Laten wij enkele momenten in de geschiedenis van Dan nader bezien, waarin de vloek der dubbelhartigheid en de zonde van het schijnrecht zo fel getekend zijn.

Laten wij zien, hoe deze stam om zich te handhaven tegenover zijn vijanden en zich staande te houden in zijn kwetsbare positie, niet kieskeurig was in het kiezen van methoden en in het volgen van wegen om zijn doel te bereiken. Een echt kind van Rachel, die Bilha, haar slavin, aan Jacob gaf om zichzelf maar tegenover Lea te kunnen handhaven.

„De Here heeft recht gedaan”. En „Dan zal richten evengoed als de andere stammen Israëls”. Wat een wonder, God gaat ook nog rechte slagen doen met deze kromme stok. Wij zullen de stok niet recht praten om de rechte slagen, noch de slagen krom praten om de kromme stok. Maar er kan ook een tijd komen, dat God de kromme stok weggooit, en dat de duivel alleen nog deze stok hanteert, en dan zijn het kromme slagen met een kromme stok. Dan houdt God het laatste gericht over Dan. In Openbaring 7 is er geen poort meer voor Dan. Waar geen bekering meer is uit de dubbelhartigheid en de dubbelzinnigheid, en waar Gods geduld volgelopen is, daar zal „de Here gericht houden”. Het heden der genade is voorbij. Ook Dan heeft eeuwen lang gehoord het „heden, zo gij Zijn stem hoort, verhard u niet, maar laat u leiden”.

Het „heden” kan eeuwen duren, maar niet tot in eeuwigheid. Geen wonder, dat Jacob iets ziende van deze vervaarlijke werkelijkheid in de geschiedenis van het Rijk Gods en Zijn Verbond, het uitroept: „Op Uw zaligheid, wacht ik, Here!” Uw heil, Uw redding, daarop hoop ik.

Wat zou er terechtkomen van Gods beloften en Verbond, indien Hij in het gericht trad met Ruben, Simeon, Levi, Juda, Dan? Alle grond ontzinkt aan zijn voeten. Hoe kan de Here Zijn Verbond met Abraham, Izak en Jacob „bevestigen van kind tot

kind”, wanneer zowel de drie aartsvaders als hun zaad zulk een zondegeschiedenis, zulk een onheilsgeschiedenis maken? Dat er nog iets, ja alles van Gods beloften terecht zal komen, zal niet te danken zijn aan dit „vrome geslacht”, maar aan de soevereine genade Gods. Elke zoon, die voor deze stervende Jacob verschijnt, stapelt de onwaardigheid op, vermeerderd de schuld, maakt het heil Gods onmogelijk, verhindert de Redder Jezus Christus. Wat heeft Jacob nog te verwachten van dit uitverkoren vlees? „Wat uit het vlees is, is vlees” en blijft vervloekt vlees.

Jacob moet geestelijk op adem komen. Jacob kan niet meer geloven in het reddend werk Gods, wanneer hij zijn steunpunt zoekt in zijn eigen vlees en bloed. Hij moet over zijn kinderen, ja over de kinderen des Verbonds heenzien naar de God des Verbonds. „Op uw heil hoop ik, Here!”

Deze kreet is een onuitgesproken schuldbelijdenis en een laatste geloofsbelijdenis. Goed, Jacob, zoek de zaligheid buiten uzelf en buiten uw kinderen, in de God des heils, in Jezus Christus.

Nu kan Jacob verder. Hij kan de zichtbare kerk weer aan, omdat hij de onzichtbare God aangrijpt.

Wij kunnen ook niet verder, wanneer wij midden in de kerk de zegen Gods uitspreken, wanneer wij onszelf en de kerkmensen voor ons zien. Wij kunnen niet verder, wij durven geen mond meer opendoen, wanneer de kerkgeschiedenis aan ons voorbijtrekt. Wij moeten telkens geestelijk op adem komen, moed grijpen, en nochtans dóórprofeteren, doordat wij onze prediking telkens onderbreken met de kreet van schuldbelijden en geloofbelijden: Op Uw zaligheid wacht ik, Here!

„Zo Gij de ongerechtigheden gadeslaat, Here, wie zal bestaan? Maar bij U is vergeving, opdat Gij gevreesd wordt.”

Zolang Rachel het woord in de mond neemt: De Here houdt gericht, schijnen alleen Lea en onze vijanden getroffen te worden, maar wanneer God ditzelfde woord gaat spreken, dan vallen wij allen onder het oordeel Gods. „De dag des Heren” is niet alleen een dag van gericht over de heidenen, maar ook over Gods volk. Inderdaad Gods volk? Dát volk Gods erkent onrecht en schijnrecht, en roept om vergeving en bekering uit de dubbelhartigheid. „Op uw zaligheid, uw heil, uw redding, wacht ik, Here!”

De ware kerk verwacht het niet van de empirische kerk, maar van de Koning der kerk, Die richt en vrijspreekt.

Wie zijn leven stelt onder het gericht Gods, schrikt van eigen Danitische zonden, namelijk de zonden van dubbelhartigheid, de

zonden van de mooie worden recht en gericht om een kwade zaak van wraakgierigheid en jaloezie te verbergen, van de zonden van „het doel heiligt de middelen”, van de vleselijke wapenrusting van Rachel, van de slangenzonden van Dan. Ja, die slangenzonden. Zoals de slang dezelfde kleur aanneemt van zijn omgeving om zijn giftig gevaar onzichtbaar te maken voor zijn slachtoffers, zo passen wij ons ook aan bij onze omgeving, en leven uit het compromis, en vallen onverhoeds aan.

De ergste zonden, waaronder de Heiland het diepste geleden heeft en waardoor Hij aan het kruis genageld is, is de zonde van het schijnrecht, de schijnheiligheid, de schijnvroomheid. Wat zit het in ons bloed om onze zonden te idealiseren, en ons onrecht een schijn van recht, en onze zonden een schijn van heiligheid, en onze goddeloosheid een schijn van vroomheid te geven. Wie dat nog nooit ontstellend en alarmerend in zijn leven heeft gezien, is er heel erg aan toe, omdat hij zelfs aan de schijn niet ontdekt is.

Een wondere kreet, vol wanhoop en hoop, klinkt er door de kerk. Jacob, David, Jesaja, Paulus, Augustinus, Luther en Calvijn en allen, die door God ontdekt zijn aan zichzelf, aan eigen onheiligheid veelal verhuld in een of andere vorm van schijnheiligheid hebben radicaal gewanhoopt aan zichzelf, zelfs aan hun hoogste religieuze prestaties en ervaringen, maar tegelijk gehoopt op God: „Op Uw zaligheid wacht ik, o Here!”

Deze zaligheid is nergens anders te zien dan aan het naakte kruis, waar de Zaligmaker hangt. Hier heeft God alle schijnheiligheid afgestroopt. Hier hangt de mens, zoals hij in *Gods* oog is, in zijn vervloekte d.w.z. totaal onaanvaardbare onheiligheid. Bij dit kruis blijft er niets over van Rachel en Dan, van Jacob en de kerk. Hier wordt het geheim van de kerk openbaar: een zaligheid buiten zichzelf in Christus Jezus, Die Zelf puur heilig zijnde één stuk onheiligheid voor ons geworden is.

Dan is schijnrecht, en rechtvaardigt niet. Jezus is recht, Die de goddelozen rechtvaardigt. Een wondere kreet vol wanhoop en hoop klinkt er door de kerk. Op Uw zaligheid wacht ik, o Here!

c. Heiliging, ontheiliging, schijnheiliging

De geschiedenis van de stam van Dan is óók een teken van de ruimte van Gods lankmoedigheid. Deze ruimte is van 's mensen zijde bezien de mogelijkheid van bekering. In deze ruimte speelt zich het drama van God en duivel af, van heiligheid en zonde.

Hier vallen de beslissende gevechten, hier wordt de mens aangesproken in zijn verantwoordelijkheid. In deze ruimte treffen wij zowel heiliging (Exod. 31:6) als lastering (Lev. 24:11) van Gods Naam aan, zowel dienst (Exod. 31:6) als schijndienst (Richt. 18:31) en dienstweigering (Richt. 5:17).

Een wonderlijk mengelmoes van vlees en Geest. In Exod. 31:1-11 lezen wij, dat God de Here niet alleen Bezaleël uit de stam van Juda roept om vol van de Geest Gods een kunstenaar te zijn in dienst van de bouw van de tabernakel, maar ook Aholiab uit de stam van Dan wordt eveneens begiftigd met de gaven des Geestes voor de „schone en lieflijke dienst des Heren”. „En Ik, zie, Ik heb naast hem (Bezaleël) gesteld Aholiab, de zoon van Ahisamach, uit de stam van Dan, en in het hart van iedere wijze van hart heb Ik wijsheid gegeven, en zij zullen maken alles, dat Ik u bevolen heb: de tent der samenkomst, en de ark voor de getuigenis, en het zoendeksel, dat op haar is, en al het gerei der tent, en het reukaltaar, en het brandofferaltaar en al zijn gerei en het wasvat en zijn voetstuk, en de ambtsklederen en de heilige klederen van Aäron, de priester, en de klederen van zijn zonen, om het priesterambt te bekleden, en de zalfolie en het welriekend reukwerk voor het heiligdom: overeenkomstig alles, dat Ik u bevolen heb, zullen zij (het) maken”²⁾. Zelfs Dan wordt door Gods genade uitverkoren en verwaardigd om deel te hebben aan de dienst van de bouw der tabernakel. Dan, de dubbelhartige, wordt genadig geroepen om alleen de Naam des Heren te heiligen „en alles te maken wat de Here bevolen had”. God haalt Dan erbij. Hij verstoot niet. Dit was een troost voor het „onechte kind” Dan. De Here nam in genade aan. Deze genadige uitverkiezing was niet alleen een troost, maar ook een roeping. God behandelde Dan als kinderen des Verbonds, kinderen van Zijn heiligdom. Maar „in het Verbond zijn twee delen begrepen”, zo werd Dan daardoor „vermaand en verplicht tot een nieuwe gehoorzaamheid, namelijk om deze enige en waarachtige God aan te hangen en lief te hebben van *ganser* harte, van *ganser* ziele, en met *alle* krachten, en zijn oude (dubbelhartige) natuur te doden en in een godzalig leven te wandelen”. Aholiab betekent „God, mijn Vader is mijn tent”, in Hem zal ik zeker wonen, in Hem is mijn bescherming. Aholiab was speciaal voor de Danieten een troost en een waarborg, dat de Here ook het nakroost van het schijn-kind van Rachel riep tot waarachtige dienst van God. Dan behoefde niet

²⁾ Vertaling van Dr. W. H. Gispen, *Korte Verklaring Exodus*, pag. 178.

te vertwijfelen, wanneer het zag op zijn dubieuze afkomst, zoals ons aller afkomst dubieus is. Een religieus minderwaardigheids-complex uit ongelof of kleingelof was niet nodig, wanneer Dan maar lette op de woorden en daden Gods. Hij Zelf riep toch Aholiab de Daniet tot heiliging van Zijn Naam in die dienst van het heiligdom.

En Aholiab was bereid tot dienst. Zijn werk vol des Heiligen Geestes was een *daadwerkelijk gebed*. Helaas, telkens komt de speciale Danitische zonde de kop weer opsteken. Dan kent niet alleen bereidheid tot dienst, ook dienstweigering, niet alleen heiliging van Gods Naam maar ook lastering van Gods Naam, en ook de schijn-heiliging van Gods Naam.

Exodus 12 : 28 bericht ons: „En ook trok veel gemengd volk met hen op”³⁾. Niet alleen de kinderen Israëls trokken uit Egypte weg, maar ook veel gemengd volk, „het gepeupel” (Luther), vreemdelingen, hoofdzakelijk Egyptenaren, die met Israëlieten getrouwd waren of die „iets op hun kerfstok hadden” (Gispen), en die van de gelegenheid gebruik maakten een veilig heenkomen te zoeken. Men krijgt de indruk, dat dit gemengde volk over het algemeen geen goede invloed heeft gehad op het Israëlitische volk, vooral op de z.g. „slappe gezinnen”. Gemengde huwelijken; gemengde godsdienst, die voert tot het verlaten van Gods wegen. Omgekeerd is er ook een heiligende invloed op een deel van dit „gemengde volk” uitgegaan vanuit Israël. In Leviticus 24: 10-23 lezen wij een droevig geval van afzakken tot goddeloosheid in een gezin van zulk een gemengd huwelijk. Er was een zekere Sjelomit, de dochter van Dibri, uit de stam van Dan, die gehuwd was met een Egyptenaar, een man uit het „gemengde volk”. Een huwelijk, dat op typisch Danitische wijze hinkt op twee gedachten, een verbintenis van heiligheid en onheiligheid, hetgeen schijnheiligheid betekent, indien het onheilige niet geheiligd wordt door het geloof in de God des Verbonds. Een zoon uit dit dubbelhartige huwelijk krijgt woorden met een Israëliet. In deze hooglopende ruzie begint deze zoon de Naam des HEREN te „verwensen en te vervloeken”. Hier treft deze godslasteraar zijn tegenstander in het hoogste en diepste van zijn bestaan, namelijk in zijn God. Door deze lastering maakt hij de Here uit voor „een God van niks”, een machteloze en onwerkelijke God. En als de God van zijn tegenstander „niets” is, dan is zijn tegenstander helemaal niets, namelijk een mens die zijn kracht zoekt bij iemand, die „niets” is.

³⁾ Zie Dr. W. H. Gispen, *Korte Verklaring Exodus I*, pag. 132-133.

Deze halfbloed, half Daniet en half Egyptenaar, heeft gekozen tegen de God van Dan. Hij „verwenst en vervloekt” de HERE. Dit is de laatste en meest bewuste verwerping van Gods genade, die ook een plaats zocht in het leven van het „gemengde volk”.

Hoeveel gunst wilde de Here schenken aan de „vreemdeling en bijwoner”. Wat had dit gemengde volk, dit gepeupel een asiel gevonden onder het volk des Verbonds. Hoe deelde het in de genadige bescherming, waar het reeds onder het wereldse gericht als schuldig gezocht werd. En deze genade werd veracht en miskend. Dit is niet alleen zonde tegen de wet Gods maar ook tegen het evangelie. Zulk een mens heeft niet alleen een ontzettende schuld gemaakt, maar ook de weldoener gevloekt, die aanbod de schuld te betalen. De dubbelhartigheid van het „gemengde” heeft zich niet laten redden, maar heeft zich verhard tot zonde tegen de genade Gods, tegen de Heilige Gees. Hier duikt ineens op de verschrikking, wanneer de zonde van het dubbelhartig farizeïsme zich volgroeit van schijnheiligheid tot radicale onheiligheid. En hierover gaat ook het radicale gericht Gods. De ruimte van Gods lankmoedigheid en het heden der genade is volgemaakt niet door boetvaardig geloof maar door hardnekkig ongelof. Wet noch evangelie hebben hier vat op het versteende hart.

„Toen sprak de HERE tot Mozes aldus: Breng de vloeker buiten de legerplaats”. Hij heeft voorgoed zijn plaats verbeurd binnen de kring van Gods Verbond. Hij heeft zelf het oordeel over zijn bestaan uitgeroepen door te betuigen, dat God een „God van niks” is en dat hij voor eigen rekening wil leven en sterven. Wat dit betekent laat God ons zien in het gericht van de steniging buiten de legerplaats.

God is onvoorstelbaar diep in genade, maar even onvoorstelbaar hoog in heiligheid.

Aholiab is een teken van Gods verkiezende liefde tot heiliging van Zijn Naam, tot voorbeeld en troost.

De zoon van Sjelomit is een teken van Gods verwerpende liefde tot heiliging van Zijn Naam, tot waarschuwing en bekering.

Aholiab was dienstbereid, de zoon Sjelomit was dienstweigeraar. In de ruimte van het „heden der genade” vallen de beslissingen, en gebeuren verrassende en ontstellende dingen.

Daarom is Dan telkens de onberekenbare, die nu eens door Mozes geprezen wordt als „een jonge leeuw” die uit Basan voortspringt” (Deut. 33 : 22), en dan weer door Deborah wordt gelaakt, omdat hij „zich ophield bij de schepen” (Richt. 5 : 17b).

Was het louter lof van Mozes? Of was hier lof en blaam ineen-gestengeld? De jonge leeuw, de sterke, dat is lof.

Maar wat sprong Dan menigmaal verraderlijk uit zijn schuilplaats, en dat is blaam. Dat zullen we straks zien in de lage geschiedenis van de verovering van Laïs uit Richt. 18. Deze onheilige geschiedenis wordt uiteindelijk gecamoufleerd door een stuk walgelijke schijnheiligheid. Deze heldhaftigheid is van twijfelachtig gehalte. Is hier de „jonge leeuw”? Ja, wat het geweld aangaat, maar niet wat het koninklijke aangaat. Hier is de slang die onverhoeds het weerloze paard bijt, dat ten dode struikelt. Waar was Dan om te richten in een *rechtvaardige* zaak?

Waar was Dan om zijn broeders te helpen bevrijden van een ondragelijke terreur? Toen hield Dan zich op bij de schepen aan de kust, waar het zoveel verdienen kon aan de handel met de Fenicische kooplui, die Joppe aandeden. Deborah verwijt deze stam lafheid en egoïsme. Dan de dienstweigeraar in onheilige zin.

Niet alleen de waarachtige dienst van Aholiab, waardoor de Naam des Heren geheiligd werd, en niet alleen de dienstweigerer der Daniëten, waardoor de Naam des Heren ontheiligd werd, is ons bekend gemaakt, maar ook de schijn-dienst van Dan, waarin de Naam des Heren schijnbaar geheiligd maar in werkelijkheid ontheiligd werd, wordt ons medegedeeld (Richt. 18). „Micha's privaat heiligdom wordt door diefstal stamheiligdom der Daniëten”⁴⁾.

In dit drama komt wel heel sterk het slangenkarakter van Dan uit. Allereerst die lage uitmoordpartij in Laïs. Zeker, Dan had het moeilijk door gebrek aan levensruimte. Het toegemeten deel, tussen Juda en Efraïm en ten westen naar de Middellandse zee, heeft Dan slechts voor een klein gedeelte in bezit gekregen, omdat de Amoriëten de Daniëten wegdrongen naar het gebergte (zie Jozua 19 : 40-46 en Richt. 1 : 34).

Zo zocht Dan levensruimte, expansie. Wanneer een vijftal verspieters het land doorzoeken, dan vinden zij in het hoge noorden, nog boven het gebied van Naftali, een prachtig dal, waarin onbeschermd en afgezonderd de plaats Laïs lag. De bevolking leeft er rustig, vredig en welverend. De teruggekeerde verspieters doen een enthousiast verslag over het prachtige gebied in het noorden, dat God zomaar in hun handen wil geven. We zouden wel dwaas zijn, als we hier nog één dag stil bleven zitten. En daarbij, de verspieters hebben het particuliere heiligdom van

⁴⁾ Zie Dr. C. J. Goslinga, *Korte Verklaring Richteren en Ruth*, pag. 55-77.

Micha in Efraïm aangedaan om de wil van God te vragen. Alles in orde. God zal ons zegenen op onze weg!

Spoedig trekken zeshonderd gewapende mannen met hun vrouwen, vee en bezittingen op om Laïs te overvallen. Eerst doen ze op hun weg het huis van Micha aan, waar een compleet heiligdom is met efod, terafim, priestergewaad, gouden beeld en een echte Leviet. Mooier kan het niet.

Zij roven inventaris en priester. Deze laatste is wát blij, dat hij zich zo verbeteren kan. 't Was wel een wat geforceerd beroep, maar toch een eervolle promotie. Nu was hij niet langer priester bij een particulier, Micha, maar in dienst van de stam Dan. Welk een perspectieven. Deze avonturier-Leviet, die leefde van de platvloerse wijsheid „waar ik het goed heb, daar is mijn vaderland”, had nooit kunnen dromen, dat hij het zo ver in de geestelijke wereld zou brengen. Een waardig concurrent van het heiligdom Silo.

En de Daniëten zijn wat in hun schik met de sanctie Gods op hun doen en laten. Ze slepen er God bij. Ze roven letterlijk God om Hem in hun slavendienst te nemen. Deze dwaze vertoning is slechts schijn. De levende God laat Zich niet roven, noch in slavendienst van een eigenwillig volk voeren. Beeldendienst wordt altijd afgodendienst. Eigenwillige dienst is eigenlijk geen dienst van God. Dit is schijnheiliging en schijndienst, omdat de Daniëten een schijngod hebben.

Onder de hoede van dit afgodsbeeld en onder de wijding van deze avonturier-Leviet, deze brooddienaar, moorden de Daniëten het weerloze Laïs uit, verbranden uit bijgeloof de stad, omdat ze bang waren, dat de goden in die stad zouden blijven huizen om straks wraak over de Daniëten te oefenen. Daarna bouwen zij de stad weer op en noemen Laïs voortaan Dan. „Alzo stelden zij onder zich het gesneden beeld van Micha dat hij gemaakt had, al de dagen, dat het huis Gods te Silo was” (Richt. 18 : 31).

En Jonathan, de avonturier-Leviet, zal daar een goed bestaan gehad hebben, zoals het meestal gaat, wanneer een „zaakje voor zichzelf begint”. Dan wordt straks in de geschiedenis van het Verbond Gods een symbool en teken van de eigenwillige godsdienst, van beeldendienst en schijnheiligheid. Dan is een slang, een dubbelhartige. Aan de buitenkant argeloos en vroom, en van binnen goddeloos.

Het banale succes is voor de zoveelste keer verheven tot goddelijke zegen. De slangenlist ten aanzien van Laïs is geslaagd, en weer horen we de kreet van de stammoeder Rachel: „De Here heeft recht gedaan.” Doch niet de Here, maar Rachel en de

Danieten hebben eigen recht gezocht. Wie de Here ondervraagt bij Micha of Jonathan, vraagt niet naar de Here, maar naar zichzelf.

Het is alles schijn.

d. Voeten vegen

Simson, de Daniet, is de man, die met ongeveegde voeten zomaar het heiligdom des Heren inloopt.

Simson, de geestelijke sloddervos.

Het is niet overdreven, dat men menigmaal geschreven heeft over het probleem-Simson. Wie de levensgeschiedenis van deze uitermate sterke kerel leest, zal geneigd zijn bij vele bladzijden een vraagteken te zetten.

En wie de balans van deze zoon van Dan wil opmaken, komt in grote verlegenheid.

Er zijn er, die zich met afkeer hebben afgewend van dit liederlijke leven, en die niet kunnen begrijpen hoe deze Simson een plaats als geloofsheld in de galerij van Hebreëen 11 heeft gekregen.

Dat zijn mensen, die uitsluitend uitgaan van de gegevens in het boek Richteren, en vooral het einde van Simsons leven verwarlozen.

Anderen zijn vooral uitgegaan van Hebr. 11 en meenden deze geloofsheld tot een heilige te moeten promoveren, vergetende, dat de Schrift werkelijk niet alle daden van Simson *geloofsdaden* noemt. Daardoor hebben zij de zonden van Simson wat goedgepraat en verklaard uit de mentaliteit van zijn tijd.

Laten wij van Simson toch niet een soort brave Hendrik maken, die te preuts was om zonder blozen naar een meisje te kijken. De moderne kritiek heeft zich ook beziggehouden met het Simsonprobleem en vond in het verhaal uit Richteren weer een merkwaardig motief van een Grieks drama. Typerend voor het Griekse drama is de noodlotsgedachte, waardoor de mens tegen wil en dank door de omstandigheden of natuurlijke aanleg moet haten wat hij liefheeft, en moet liefhebben wat hij haat, zodat de mens in dit conflict, in deze tweespalt, het slachtoffer, de tragische held wordt, die tot verzoening van zijn „schuld” het offer brengt.

Zo zou Simson de tragische figuur zijn, die als *levensroeping* had: de Filistijnen te haten, maar die als door een noodlot nu juist onweerstaanbaar aangetrokken wordt tot de Filistijnse

vrouwen en verliefd wordt op de dochteren van de vijanden van zijn eigen volk.

Zo komt het, dat Simson in een tragische positie komt te verkeren, buiten het leven van Israël en van de Filistijnen wordt geplaatst, geestelijk in een niemandsland leeft en onbegrepen ondergaat.

Immers noch de Filistijnen worden zijn vrienden, al is hij gehuwd met een Filistijnse, want Simson blijft voor hen de onbetrouwbare en als Israëliet en als Nazireeër; noch de Israëlieten worden echt zijn vrienden, omdat hij ondanks zijn afkomst en roeping, dan toch maar collaboreert en aanpapt met de Filistijnse vrouwen.

In deze drie hierboven gegeven verklaringen van het Simsonprobleem zitten wel kernen van waarheid, maar deze treffen de zaak toch niet in het hart. Wij zullen evenveel ernst moeten maken met de gegevens uit de Richteren als uit de brief aan de Hebreëen.

Het nieuwtestamentisch gegeven, dat Simson uiteindelijk als geloofsheld gestorven is, moge ons niet verleiden de zonden van Simson te vergoelijken, en omgekeerd moge de ernst van zijn grove misdaden niets afdoen aan het feit, dat de Heilige Geest Simson een plaats onder de geloofshelden gegeven heeft.

Simson is een Daniet, een mens die leefde onder de vloek van de typische zonden van Rachel, de zonde van de dubbelhartigheid en het hinken op twee gedachten.

Simson is niet te verstaan, wanneer wij hem uitsluitend als particulier persoon, of uitsluitend als ambtsdrager (Nazireeër) tekenen. Ambt en ambtsdrager, roeping en geroepene mogen nooit van elkander gescheiden worden, al zijn ze onderscheiden. Waar de onderscheiding scheiding wordt, wordt het ambt gedegeneerd. Het was juist de grote zonde van deze richter Simson, dat de kloof tussen zijn particulier leven en zijn ambtelijke roeping steeds groter werd. Ambtsdienst zonder persoonlijke vroomheid wil zeggen: zonder de vuile voeten geveegd te hebben zomaar het heiligdom des Heren binnenstappen.

In het leven van Simson zien wij een aangrijpende illustratie van de waarheid, dat de ondergang van het persoonlijke geestelijke leven uiteindelijk betekent de ondergang van het ambtelijke leven. Het ambt is niet magisch van aard, zodat het buiten de subjectieve gesteldheid en gezindheid van de ambtsdrager omgaat.

Elk dualisme tussen ambt en persoon is de Here een gruwel.

Het ambt is geen jasje dat we aantrekken en uittrekken kunnen. Het ambt moet als een heilig vuur branden in het hart van de ambtsdrager, d.w.z. door het geloof, door de liefde.

Simson was een Nazireeër; God had deze mens afgezonderd en

geroepen tot een bijzondere dienst, namelijk om het Israëlitische volk te verlossen van een nationaal minderwaardigheidscomplex, dat zijn oorzaak had in ongelof en onbekeerlijkheid.

De uitwendige tekenen van de Nazireeër waren: geen scheermes op het hoofd, geen sterke drank, en niets onreins aanraken.

In de gehoorzaamheid aan die tekenen moest openbaar worden de volle innerlijke aanvaarding van zijn roeping. De lange haren verbeeldden het geheim van Simsons kracht. Daarin aanvaardde hij door het geloof zijn levensroeping.

Dit aanvaarden en bewaren ging niet buiten het persoonlijke geloofsleven om, want dit was de verhouding tot God. Dienst-bereid!

Nu zien wij het vreselijke, dat Simson met zijn roeping schandelijk slordig omgaat.

Hij speelt met Gods heilig vuur. Hij waagt en experimenteert. Hij is roekeloos en uitdagend. Hij ziet geen gevaren. Hij loopt geregeld op het kantje. Hij leeft in overmoed.

Het geheim van zijn kracht maakt hem niet ootmoedig, maar overmoedig. Het dringt hem niet tot het gebed maar tot het avontuur.

De door God gewilde antithese tussen het volk des Verbonds en de Filistijnen moest hij niet alleen ambtelijk als richter, maar ook in zijn particulier leven stellen. Heel zijn persoonlijk leven mocht geen verhindering van – maar moest een dienst aan zijn ambtelijk leven zijn: vóór Israël en tegen de Filistijnen, vóór de Here en tegen afgoden.

En nu verzoekt de duivel Simson juist op zijn zwakke plek.

Krachtens Simsons aanleg en structuur wordt de situatie zó, dat wat ambtelijk zijn kracht moet zijn, persoonlijk zijn zwakheid wordt.

Een geweldige aantrekkingskracht gaat er juist uit van de „wereldse” Filistijnse vrouwen. Hier ontstaat het conflict tussen onvroomheid en roeping. Allereerst zoekt hij een vrouw in Thimnath, een Filistijnse, onder protest van zijn ouders. Hiermede brengt hij zijn roeping en ambt in gevaar. Zeker in Richt. 14 : 4 staat, dat zijn ouders niet wisten, dat dit van de Here was, en dat hij aanraking zocht met de Filistijnen.

Velen menen hierin te zien, dat God Zelf dit huwelijk gewild heeft, en dat dit geen kwaad was⁹⁾. Ik meen echter, dat hierin de daad van Simson niet wordt goedgepraat, maar dat de Here met deze kromme stok rechte slagen zal doen. Het huwelijk met

⁹⁾ Zo ook Dr. C. J. Goslinga, *Korte Verklaring Richteren en Ruth*, pag. 26–27.

de dochteren der onbesnedenen was uitdrukkelijk verboden. Uit de verregaande slordigheid van zijn persoonlijk leven blijkt wel, dat hij van kwaad tot erger valt. Reeds de bruiloft met deze Filistijnse brengt hem tot allerlei zonden tegen de heiligheid van zijn Nazireeërschap. Hij ontziet zich niet een onreine dode leeuw aan te raken om honing te eten.

Op de bruiloft zal hij ook wel niet alles volgens de wet van Mozes „kosjer” gegeten hebben.

De ontzaggelijke ernst van het geheim van zijn kracht haalt hij neer in de sfeer van het interessante door een raadseltje tot tijdpassering en vermaak op te geven, deels om daarmede te pochen, deels om de Filistijnen daarmede te plagen.

En met dat al zal hij als een echte Daniet (Dan = richten), de stok in Gods hand zijn om de vijand te tuchtigen en Israël te richten.

Merkwaardig is ook, dat zijn sterke staaltjes tegen de vijand tamelijk onvruchtbaar gebleven zijn. Waarom? Telkens ontbreekt daarin het ernstig heilig moment, en overheerst het spel- en avontuurmoment.

Zijn daden zijn meestal reacties op moeilijke situaties, waarin hij zichzelf in verband met zijn zondig particulier leven heeft gebracht.

Hij slaat 30 Filistijnen dood om 30 stel kleren, als gevolg van zijn spelen met zijn heilig ambt door een raadseltje op te geven, en waarin zijn vrouw een rol speelt die niet prettig voor Simson als man was, en waarin het Filistijnse „bloed kroop, waar het niet gaan kon”.

Wanneer zijn schoonvader door het lange uitblijven van Simson zijn dochter maar weer aan een ander gegeven heeft, neemt hij geen genoegen met het aanbod van de jongere zuster, die nog mooier is, maar koelt hij zijn woede met de 300 befakelde vossen, die de oogst verbranden.

Zijn dit niet de bittere gevolgen van een verkeerde weg, die Simson insloeg? Let eens op, dat Israël onder het richterschap van Simson niet radicaal verlost wordt van de terreur der Filistijnen, doch slechts incidenteel.

Simson krijgt zijn eigen volk niet mee. Hij organiseert het verzet niet. Er blijkt ook een sterk wantrouwen tegen Simson te zijn bij het volk van Israël. Het was zo moeilijk in de ernst van zijn ambt te geloven, wanneer zijn persoonlijk leven daarmede zo in tegenspraak was. Nu eens zei men: „Hij is toch een echt nationale held,” dan weer: „Maar waarom die connecties met de Filistijnen, en waarom loopt hij die vrouwen van onze vijanden achterna?”

Zo ondermijnde Simson zijn ambtelijk prestige door zijn onheilig leven. Het is eens zo erg geweest, dat Juda Simson heeft uitgeleverd aan de Filistijnen. Zonde van Juda, zeker, maar Simson had ook grote schuld. Waarom maakte hij het zijn eigen volk zo moeilijk om in de ernst van zijn richterschap te geloven? Stond men niet telkens voor verrassingen bij deze onberekenbare krachtpatser?

En wat is God geduldig, want ondanks de slechte ambtsvervulling door een slecht particulier leven wijkt Gods Geest niet direct van Simson. Ook na de smadelijke gevangenneming wordt de Geest des Heren weer vaardig over Simson. Die hem ambtelijk weer gebruikt om duizend man neer te slaan.

Maar deze nederlaag der vijanden wordt niet produktief gemaakt en niet uitgebuit om Israël in vrede te doen wonen.

In plaats van deze overwinning voor zijn volk te verstevigen, gaat hij bluffen: *Ik, Simson, heb duizend man verslagen.* Hier een hoop en daar een hoop.

Typisch Simson, de man uit de stam Dan, die het gericht niet ervaart als een zegen Gods, maar als een succes van de mens. Deze ambtsdrager steunt op zijn gaven in plaats van op de Gever. Het maakt hem niet ootmoedig en beschaamd maar overmoedig en onbeschaamd. Dat is de ontbinding van de dood voor het ambt.

Het proces woekert voort. De kloof tussen ambt en ambtsdrager wordt steeds groter.

De Here laat even zijn kleinheid en afhankelijkheid voelen door een grote dorst. Nu gaat Simson bidden – het enige ons bekende gebed behalve het gebed vlak voor zijn dood. Maar dit gebed is ruig en primitief zonder de diepte van verootmoediging. Een angstgeroep: „Zal ik dan toch nog van dorst sterven en in de hand der onbesnedenen vallen?”

En weer is de Here lankmoedig en geeft hem wonderlijk te drinken.

En nog neemt God zijn ambt niet van hem, hoewel de ambtsdrager het reeds tientallen malen vergooid heeft (zie Richt. 15 en 16).

En nog wordt zijn geestelijk leven niet verdiept, hoewel hij langs afgronden loopt.

Het roekeloze spel van hinken op twee gedachten, van dubbelzinnigheid gaat door.

In Gaza durft hij zelfs zijn „ambtelijke” kracht in dienst van de zonde te stellen. Hij waagt zich roekeloos in deze sterke vesting van de Filistijnen, omdat hartstocht en wellust hem drijven naar

een hoer. Een staaltje van het ergste ambtsmisbruik. En nog doet God hem ontsnappen aan dit gevaar, doordat hij de zware deuren van de Gazitische poorten op zijn nek wegdraagt en de gevangenschap der stad ontvlucht (Richt. 16 : 1–4).

Het gaat van kwaad tot erger.

Hij verslingert zich aan Delila (Richt. 16 : 4–22), die meer nationaal bloed in haar aderen schijnt te hebben dan Simson.

Het wordt steeds duidelijker, dat de duivel het ambt, het geheim van zijn kracht, wil roven.

Steeds brutaler en onverbloemder gaat de satan door middel van Delila uitvissen, wat het „geheim van zijn kracht” is. Vertel mij toch waardoor uw kracht zo groot is, en waarmede men u moet binden om u krachteloos te maken? O, dat Simson de ernst van de situatie nog niet beseft! Dat hij niet voelt, hoe ver het reeds gevorderd is in het zondeproces. Zijn persoonlijke ongehoorzaamheid tast zijn ambt aan. Als de kanker vreet het door. Maar de biddeloze en daarom roekeloze Simson overschat eigen kracht, en probeert de verzoeking op vleselijke wijze te weerstaan! Maar de strikken zijn sterk en geheimzinnig.

Nu komt het erop aan of hij terugdeinst voor de consequenties van eigen zonden, en of hij om Godswil zijn eigen vlees en boezemzonde weet te haten.

De duivel weet, dat ons ambt en onze roeping juist in gevaar gebracht worden op de plaats van onze karakterzonden.

Voor Simson is dat de vleiende en verleidelijke vrouw.

De sterke Nazireeër wordt een goedge lobbies in de handen van deze geraffineerde vrouw.

Niet met één ruk wordt de band van ambt en ambtsdrager kapotgetrokken, er zijn vier rukken voor nodig. En die band had toch al zo geleden onder religieuze en morele slijtage door een slordig geestelijk leven. Na vier aanvallen is de burcht veroverd, omdat de muren reeds ondermijnd waren.

Eerst weet Simson drie aanvallen af te slaan. De wapenrusting deugt echter niet. „Er staat geschreven” en „De Here heeft gesproken” is het enige onfeilbare wapen des geloofs om stand te houden, maar niet de vleselijke wapenen, die Simson gebruikt. De drie aanvallen zijn: zich laten binden met zeven verse zelen of pezen, nieuwe koorden, en daarna zijn zeven haarlokken binden aan een weversboom. Driemaal behoudt Simson nog het geheim van zijn kracht. De laatste of vierde aanval is met gifgas: „Je houdt niet van me, omdat je me driemaal voor de gek hebt gehouden.”

Tegen dit speculeren van Delila op zijn „liefde” kan Simson niet

op. Hij verraaft het geheim, hij verdubbelt zijn ambt. Hij vertelt, dat hij een Nazireeër is die als teken van zijn roeping zijn haren niet mag knippen. „Wanneer ik geschoren werd, zou mijn kracht van mij wijken, en dan zou ik machteloos worden en wezen als alle mensen.”

Delila bemerkte dat hij haar zijn ganse hart ontsloten had en liet nu de vorsten der Filistijnen roepen met de volgende boodschap: „Ditmaal moet ge komen, want hij heeft mij zijn ganse hart ontsloten.” Dus kwamen de vorsten der Filistijnen bij haar en zij brachten het zilver met zich mede. Nu liet zij hem inslapen op haar knieën en ontbood een man, die zij de zeven haarlokken van zijn hoofd liet afscheren. Zo maakte zij een begin met zijn vernedering en week zijn kracht van hem. Toen zij dan tot hem zeide: De Filistijnen tegen u, Simson! ontwaakte hij uit zijn slaap en zeide: Ik zal ditmaal evenals anders uitgaan en alles van mij afschudden. (Hij wist namelijk niet dat de Here van hem geveken was). Doch de Filistijnen overmeesterden hem, en zij staken hem de ogen uit. Dan brachten zij hem af naar Gaza en boeiden hem met een paar koperen ketenen. En hij moest de molen malen in de gevangenis, maar het haar van zijn hoofd begon, zodra het afgeschoren was, weer te groeien” (Richt. 16 : 17-22).

Dit is het trieste verhaal van de volgroeiing der zonde. Hier zien wij de consequenties van de Danitische zonde om twee heren te willen dienen.

Het einde is dat de duivel het wint, indien de bekering uitblijft. Wanneer de haarlokken van de ambtsdrager Simson vallen, liggen de heiligheden Gods voor de vijanden des Heren te grabbel. De climax der zonden werd tegelijk de anticlimax zijner ambtelijke prestaties. Van alle kanten wordt de catastrofe openbaar. Simson verraaft niet alleen eigen leven, maar ook het richterschap van Godswege, en ook het volk des Heren, ja de ere van Gods Naam.

Simson gebonden betekent ook de verlosser Israëls gebonden. Simson onteerd betekent ook Israël en de God Israëls onteerd. En nu wordt Simson de karikatuur-ambtsdrager zonder het geheim van zijn kracht, de protserige grootspreker, de held met woorden zonder daden. Hij wil nu het woord van de Nazireeër spreken doch zonder de Geest van de Nazireeër. „Ook ditmaal zal ik uitgaan en de Filistijnen van me afschudden”; ik zal ze . . . ! Maar nu is hij een lijk in volle wapenrusting.

Ook ditmaal zal ik een echt kind van Dan zijn (De Here zal richten), maar de Here zegt: Nu is het genoeg. Al mijn roep-

stemmen zijn in roekeloosheid in de wind geslagen. Wie de band tussen God en het ambt doorsnijdt, snijdt ook de band tussen ambt en ambtsdrager door.

En God de Here is zo heilig, en neemt de zonde zo ernstig, dat Hij Zijn Naam liever laat smaden in de tempel van Dagon, dan dat Hij deze ongestraft laat.

En straks schallen de heidense overwinningspsalmen omhoog ter ere van Dagon en tot smaad van Jehovah, o Simson! Dat is het bitterste, dat u overkomen kan.

„Onze God gaf in onze hand
Simson, onze vijand.”

„Toen de mensen Simson zagen, loofden zij hun god, want ze zeiden:

Onze god gaf in onze hand
onze vijand,
die verwoestte ons land,
die velen onzer deed bijten in het zand.”
(Richt. 16 : 23-24. Vert. Goslinga)

Aan ketenen gebonden tolt de arme blinde om het middelpunt dat Filistijnen en zijn eigen boze hart geslagen hebben.

Daar in de tredmolen dreunt en deint in eentonig ritme de waarheid van Jezus' woord: „Indien uw oog u ergert (tot zonde verlost), ruk het uit. Het is beter verminkt het Rijk Gods binnen te gaan dan met twee ogen in het helse vuur geworpen te worden.” Indien uw oog geen Filistijnse vrouwen kan zien, het is beter . . . En omdat Simson hiertoe niet goedschiks in staat was, heeft God het voor hem „kwaadschiks” gedaan.

Maar uit dit kwaad doet God een wonder goed geboren worden. In deze duistere ellende kiemt de waarachtige bekering. Alles wordt nu radicaal omgekeerd. Eerst was Simson scherpziende voor de wereld en haar begeerlijkheid en blind voor God en Zijn gerechtigheid.

Nu is Simson blind voor de wereld en ziende voor God. De film van zijn zondeleven ontrolt zich. De ambtsdrager wordt in volle ernst op zichzelf en op God teruggeworpen.

Hij vernedert zich onder het echte *gericht Gods* (Dan = de Here houdt gericht!), onder de slaande hand Gods, en daarom kan God hem verhogen op *Zijn* tijd.

Op de dag van het afgodsfeest ter ere van Dagon, de dag van

gruwelijke godslastering, waaraan Simson door zijn dubbelzinnig leven mede schuldig stond, wordt de gekooide leeuw uit Dan met zijn uitgegraven ogen als historisch bewijsstuk dat Dagon sterker dan Jehovah is, uit de tredmolen in de tempel gehaald, waar duizenden Filistijnse mannen en vrouwen zich verlustigen zullen aan de gevangen held, die voor hen dansen zal (zie Richt. 16:23-31).

Daar komt de dodelijk gewonde leeuw in het theater van Godsterging.

Nu gaat Simson bidden. Nu pas komt hij in zijn kracht, zoals de Here het bedoeld had. Het gebed was immers altijd de zwakke plek in Simsons leven geweest.

En nu bidt hij als Nazireeër en gelovige, als ambtsdrager en persoon.

Eindelijk zijn op dit moment ambt en ambtsdrager één geworden in het gebed.

Is dit primitief-gruwelijk gebed, vol van persoonlijke wraakgierigheid? Neen, anders was Simson niet in Hebreëen elf terechtgekomen. En „Simson riep de HERE aan en zeide: Here HERE, gedenk toch mij en sterk mij alleen nog ditmaal, o God, opdat ik voor één van mijn twee ogen wraak neme op de Filistijnen.”

Dit is méér dan een gebed om persoonlijk wraak te nemen. Dan, de Here richt over de goddelozen door Zijn dienstknecht heen. Hier zijn persoon en ambt zo nauw verbonden, dat in de persoon van Simson de Nazireeër Israëls is aangetast, in Simsons uitgegraven ogen, de Gezalfde des Heren. Ondanks alles!

Simson is zijn leven lang teruggedeeind voor het offer in zijn particulier leven. Door zijn geestelijke slordigheid en mechanische ambtsvervulling als richter, was hij niet in staat één offer te brengen in dienst van zijn ambtelijk leven. Zijn zondig persoonlijk leven heerste over zijn ambtelijk leven. Nu is hij bekeerd, nu voltrekt zich alles omgekeerd, want nu rukt hij maar niet zijn oog uit terwille van zijn ambtelijke dienst, maar nu brengt hij het hoogste offer: zijn eigen leven! „Mijn ziel sterve met de Filistijnen.”

De zaak des Heren wordt niet gered door het ambt als een magische grootheid zonder de persoonlijke bereidheid en bekering van de ambtsdrager.

De kerkgeschiedenis is vol van ondergang van de kerk door de magische en versteende opvatting van het ambt, waardoor de ambtsdragers zonder hun vuile voeten te vegen zo maar het heiligdom Gods verontreinigden.

Telkens zien wij de kerk machteloos, met afgesneden haarlok-

ken door het verkwanselen van het geheim harer kracht in het gokhuis van de duivel der wereldgelijkvormigheid, met uitgegraven ogen.

Maar telkens staat de kerk in de vernedering weer „bekeerd” op. Het ambt zonder meer redt niet! Een kerkhistoricus heeft eens opgemerkt, dat de reformatie van de kerk altijd weer begint met de bekering van hen die tot reformatoren geroepen worden.

Elke reformatie-arbeid, die niet gefundeerd is in de persoonlijke bekering van de reformatoren is geestelijke zwendel, machteloosheid en farizeïsme.

Wij hebben bitter nodig: geheiligde personen, tere godsvrucht, gebed, afhankelijkheid, ootmoed, in één woord... de Heilige Geest, Die zalft tot waarachtige ambtsdragers dwars door het persoonlijke geestelijke leven heen.

Vreselijk, wanneer God telkens kerkgeschiedenis schrijft op momenten onzer machteloosheid: „en de kerk wist niet dat de Geest des Heren geweken was.”

Simson is het type van Christus voorzover hij „door het geloof” het hoogste persoonlijke offer bracht in zijn richterlijke dienst, maar is anti-type voorzover zijn leven een afschrikwekkend voorbeeld is van de steeds groter wordende kloof tussen ambt en ambtsdrager.

Bij de Heiland geen zweem van dualisme, van dubbelhartigheid en dubbelzinnigheid, van compromis en wereldgelijkvormigheid, van weigeren om Zich Zelf geheel in diens van Zijn ambt, Zijn opdracht te stellen.

Zijn ambtelijke gehoorzaamheid was niet een kleed, dat Hij op de meest kritieke momenten kon afleggen. Zijn ambt hing niet plechtstatig, pathetisch en theatraal over zijn schouders, maar brandde in Zijn heilig hart!

„Mijn liefde en ijver brandt.
Ik draag Uw heil'ge wet,
Die Gij de sterv'ling zet,
In het binnenst ingewand.”

Deze ambtsdrager kende het biddend en vastend leven om zowel de brutale openlijke als de geraffineerde verborgen verzoeken van de duivel te weerstaan.

Hoe dikwijls heeft de satan gespeculeerd op de persoonlijke belangen van Jezus, om toch vooral niet de weg van offer en kruis te gaan in Zijn ambtsvervulling als Richter en Redder der wereld.

Hij liet zich het geheim van Zijn kracht niet ontfutselen, noch door de vleitaal van satan in de woestijn, noch door de lieve moedertaal van Maria in Kana, noch door vriendentaal van Petrus om nú zonder kruisweg „tabernakelen te bouwen”, noch door de bezorgde taal van de discipel om Zich Zelf te ontzien en niet het kruis tegemoet te gaan, noch door de uitdagende taal op Golgotha: „Anderen heeft Hij verlost, laat Hij Zich Zelf verlossen, indien Hij Gods Zoon is, en indien God een welgevallen aan Hem heeft.”

En daarom is Jezus de vervuller van de hele Schrift en alle geboden. Hij is waarachtig Dan „de Here richt”. Hij richt over alle menselijke gerechtigheid, en beurt één goddelijke gerechtigheid aan de dag. „De Here, onze gerechtigheid.”

En wij, Zijn kerk, Zijn ambtsdragers (ieder Christen is toch gezalfd tot profeet, priester en koning!), mogen leren, dat niemand onzer met ongeveegde voeten God kan en mag dienen in Zijn heiligdom.

Het luistert nauw, ook al heeft de Here lang geduld met de Simsons!

Hoe lossen de geloofsband aan Christus, des te machtelozer en onvruchtbaarder zijn we in onze ambtsroeping.

Hoe meer we terugdeinzen voor het offer, des te onbruikbaarder in Gods dienst.

Hoe dichter we met ons hart leven bij de „Filiïstijnse vrouwen”, hoe verder ons hart van God en Zijn heilige gemeente.

God maakte Simson klein door de gesel der wereldse Filiïstijnen, en toen hij daaronder boog, werd hij pas waarlijk groot.

Laat zulk een dwang voor u niet nodig wezen,
Wie God verlaat heeft smart op smart te vrezén,
(ook ambtelijke smart)
Maar wie op Hem vertrouwt, op Hem alleen,
Ziet zich omringd met Zijn weldadigheên.

e. Uitstel is geen afstel

Ook Jerobeam, de koning van het noordelijke rijk der tien stammen Israëls, begaat de typische Danitische zonde. Hij gaat regeren als een slang, zo sluw en handig, zó schijnheilig en dubbelhartig.

Deze vorst wil zich handhaven tegenover zijn concurrent Rehabeam, koning van Juda. Deze laatste heeft immers ontzag-

lijk veel vóór. Immers Rehabeam komt in Jeruzalem, de stad Gods, waar de tempel des Heren het centrale en saambindend middelpunt voor heel Israël is. Sion is toch de berg door God begeerd als woonplaats.

Jerobeam rekent uit, dat „het bloed kruipt waar het niet gaan kan”. Zullen zijn onderdanen niet na enkele jaren met heimwee en pijn het gemis van de tempel des Heren in Jeruzalem voelen? Zullen zij toch niet zeggen: Wij missen in ons nationaal bestaan het godsdienstige hart? En zal Rehabeam daaruit geen politieke munt slaan door te speculeren op de godsdienstige sentimenten van het volk?

Dan is er maar weinig nodig om mij van de troon te jagen en Rehabeam tot koning van de twaalf stammen te erkennen, zo redeneert Jerobeam.

Jerobeam gaat nu handig en sluw zelf religieuze centra scheppen. Hij richt de gouden kalverendienst op in Beth-El en Dan.

Neen, geen afgodendienst, alleen maar beeldendienst. Jerobeam bedoelt die God te eren, Die eertijds het volk uit Egypte uitgevoerd heeft (zie 1 Kon. 12 : 25-33).

Doch hiermede diende Jerobeam in geen geval de Here, maar alleen zichzelf en zijn politieke zaak. Het is weer de religie in dienst van de politiek. Aan deze politiek verleent hij een godsdienstig tintje en een vroom cachet. Het is in wezen dezelfde zonde van Rachel, die de Here erbij haalt om te richten over Lea, en het zondige middel van de slavine Bilha gebruikt. Als de politiek gelukt is, dan moet dit de zegen des Heren voorstellen. Dit is de kiem van het farizeïsme. De farizeër is goddeloos in godsdienstige vormen. Het is op slangenmanier voor God en mensen in het stof kruipen en onverhoeds toebijten.

„Dan zal richten als een slang!” Dit woord heeft zijn meest gruwelijke vervulling gekregen in de eigenwillige godsdienst van het farizeïsme.

De leidlieden van deze godsdienstige richting bedoelden ook zichzelf en hun machtspolitiek, wanneer zij de Naam des Heren erbij haalden. Zij richtten het volk ook als slangen. Zij bouwden geestelijk tempels, kapellen en altaren, maar niet voor de levende God doch voor eigen positie. „Te vergeefs eren zij Mij met geboden, die inzettingen van mensen zijn.”

Zij deden het gevaarlijker dan Jerobeam, want die liet zijn eigenwilligheid zien in de gouden kalveren en in de verboden plaatsen: Beth-El en Dan.

Deze eigenwillige godsdienst voltrok zich nog geraffineerder zonder kalverendienst in Dan, neen in de wettige tempel des

Heren in Jeruzalem. En zij hebben in hun richten der massa succes gehad.

Toen kwam, na de vele dienstknechten des Heren, ten slotte Gods eigen Zoon en door Hem begon de Here nu werkelijk te richten over deze volgroeide zonde van Dan, de zonde der dubbelhartigheid om twee heren te dienen. En de slang van deze Danitische zonde heeft het Lam Gods dodelijk gebeten. En ze hebben weer succes met hun schijnheilige vroomheid in dienst van hun machtspolitiek, want Christus komt dan toch maar door deze schijnvroomheid aan het kruis. En God de Here grijpt niet in! En ze menen werkelijk, dat de Here over Christus richt. „Indien Gij Gods Zoon zijt, kom af van het kruis.”

De Here heeft lang geduld gehad met Dan en zijn stam, met Dan en zijn geestelijk nageslacht. In Ezechiël 48 : 32 staat nog steeds óók voor Dan een poort tot het Jeruzalem van Gods verlossing open. Er is nog redding. Ten tijde van Jezus en in de Pinksterdagen stond de poort nog open voor vele farizeeërs, wier zonden nog niet volgroeid waren tot zonde tegen de Heilige Geest.

Het uitstel van Gods gericht is geen afstel. Het heden der genade loopt ten einde, wanneer Gods recht en Gods lankmoedigheid de ruimte vervuld heeft. Openbaring 7 meldt geen poort voor Dan, de stam van de schijnheiligheid en van de verharding in deze schijnvroomheid.

„Zij zullen komen van Oost en West, maar de kinderen des Koninkrijks zullen buitengeworpen worden.” Hoeren en tolleren zullen hun voorgaan. Dan wordt gemist. Geen poort, geen toegang meer tot de redding des Heren. Dat wil natuurlijk niet zeggen, dat alle kinderen van Dan verloren zijn gegaan, noch dat niemand van de geestelijke kinderen van Dan zich bekeerd heeft. Dan is een symbool geworden van de eigenwillige godsdienst, van dubbelhartigheid en hinken op twee gedachten, van farizeïsme en schijnheiligheid, ja een symbool en waarschuwend teken van de volgroeing van dit zondeproces tot de zonde tegen de Heilige Geest. In deze volgroeide zonde is geen poort meer tot Jeruzalem, de stad Gods.

Het begon met de kreet van het goddeloze succes, dat als zegen des Heren werd gepresenteerd, toen Rachel door de slavin Bilha het schijnkind kreeg: Dan, de Here houdt gericht over Lea!

Het eindigt met het duister-mysterieuze in Openbaring 7, waar geen poort voor Dan wordt genoemd, want bij de Here is geen plaats voor schijnheiligheid. Daartussen horen we de roep van Jezus Christus: „Wacht u voor de zuurdesem van het farizeïsme”

en „Wee u, wee u, gij schriftgeleerden, gij geveinsden!” (zie Matth. 23).

Daartussen is nóg de ruimte voor ons: het heden der genade. In die ruimte roept de Here nog een menigte van schijnheilige priesters, die voor God en de mensen onheilig worden, om hun heiligheid alleen van Christus te ontvangen.

Wie de geschiedenis van Dan vanaf Genesis 30 tot Openbaring 7 verstaat, zal hiermede eindigen:

Jezus, niet mijn eigen kracht,
Niet het werk door mij volbracht,
Niet het offer, dat ik breng,
Niet de tranen, die ik pleng,
Schoon ik ganse nachten ween,
Kunnen redden, *Gij* alleen.

Ook wij staan schuldig aan de Danitische zonde van slangen-vroomheid. Zalig, die dit erkent, want die weet, dat de poort naar Jeruzalem alleen door Hem en niet door ons geopend is.